

Styrets årsberetning/ Årsmelding 2009

Várdobáiki samisk senter

Várdobáiki samisk senter

Dette dokumentet er en årsmelding for Virksomheten til Várdobáiki samisk senter for 2009 som har sitt virkeområde i Nordre Nordland og Troms.

Senteret er et av flere samiske språk- og kultursenter i Norge som har fokus på bevaring og utvikling av samisk språk og kultur. Senteret har særskilt ansvar for markasamisk og sjøsamisk kultur.

Várdobáiki vil takke for velvilje og bidrag fra brukere og bevilgende myndigheter, og kan se tilbake på enda et godt år med utadretta virksomhet.

Særlig ser vi oss fornøyd med fullføring av forprosjekt for museumsetablering som skal gi grunnlag for etablering av museum i nær fremtid.

Gjennomførte språk- og kulturprosjekt rapporteres i særskilte rapporter som sendes til bevilgende myndigheter. Årsmeldingen gir et innblikk i virksomheten.

Olav Andersen
Styreleder

Ingolf Kvandahl
nestleder

Jardar Jensen
styremedlem

Håkon Brox
styremedlem

Liv Sletli
Styremedlem

Siv Sara
styremedlem

Oddvar Grønvold
styremedlem

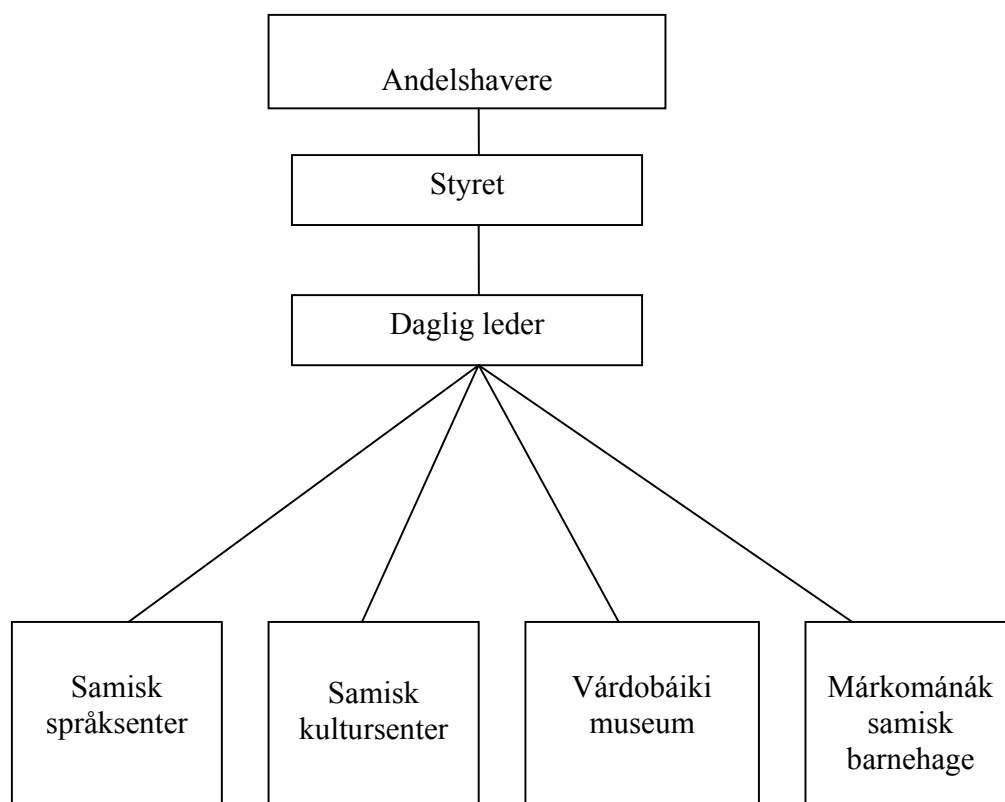

Organisasjon/selskapsform

Várdoáiki BA er et selskap med vekslende medlemstall, kapital og begrenset ansvar. Andeler i selskapet kan tegnes av offentlige instanser/organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner i form av kontante innskudd.

Formål: Selskapet Várdoáiki BA er et samisk senter for Sør-Troms og Nordre Nordland med formål å videreføre samisk språk, kultur og samfunnsliv i regionen. Várdoáiki skal bidra til et inspirerende miljø i tråd med samiske verdier og tradisjoner i området. En spesiell oppgave for Várdoáiki er å få realisert planene for kulturhuset Várdoáiki

Organisasjonskart

Andelshavere

Kommuner:

Ballangen kommune, Evenes kommune, Gratangen kommune, Narvik kommune
Salangen kommune, Skånland kommune, Tjeldsund kommune

Sameforeninger:

Bálak sámesearvi/Ballangen sameforening, Bjerkvik og omegn sameforening-NSR,
Hinnøy og omegn sameforening-NSR, Salten sameforening-NSR, Stuornjårgga
sámenuorak-NSR (ungdomsforening) Samenes folkeforbund-SFF, Hålogaland
sameforening-SFF, Loabagáiddi siida-SFF, Lavangseidet og omegn sameforening, Ofoten
samiske forening

Andre lag og foreninger:

Boltås sanitetsforening, Harstad RV, Sandemark bygdeutviklingsselskap SABUS AS
Sárahká Sellju AL (eier av barnehagebygg), Skániid girjie AS (bokforlag)
Stuornjårgga sámiiid duodji (samisk husflidslag), Troms reindriftsamers fylkeslag- NRL

75 privatpersoner.

Styret

Olav Andersen ble valgt som styreleder, for ett år, på årsmøtet 2007 med Else Grete Broderstad som personlig varamedlem.

Styremedlemmer med personlige vara valgt på årsmøtet 2008:

Ingolf Kvandahl (nestleder), Ballangen	Grethe Amundsen, Ballangen
Emma-Margret Skåden, Skånland	Oddvar Grønvold, Skånland
Håkon Brox, Skånland	Jorun Murberg Spaun, Harstad

Følgende styremedlemmer med personlige vara ble valgt inn i 2009 for 2 år:

Jardar Jensen, Evenes	Svein Berg, Skånland
Siv Sara, Vestvågøy	Nanna Thomassen, Lavangen
Liv Slettli, Gratangen	Aud Pedersen, Bjerkvik

Emma Margret Skåden har hatt permisjon fra sitt verv og hennes vara, Oddvar Grønvold har gått inn i hennes sted. Beatrice Fløystad har vært valgt som hans personlige vara.

Nestleder ble ikke valgt på årsmøtet, og som følge av dette, ble Ingolf Kvandahl valgt som nestleder av styret. Styret har holdt 5 møter i 2009 og behandlet 32 saker.

Medarbeidere

Várdoáiki har i 2009 hatt 16 ansatte, av dem arbeidet 9 i barnehagen. Store deler av virksomheten på senteret er prosjektbasert. Omsetningen totalt er på ca 6,32 mil, av dette gjelder 1,8 mil Márkománák samisk barnehage.

Regnskapstjenester kjøpes som tidligere år eksternt fra regnskapsbyrå. Várdoáiki er med i ordningen med inkluderende arbeidsliv (IA-bedrift).

Lokaler

Várdoáiki leier lokaler i Nautå Næringsbygg, og har i år utvidet leiearealene. Her er 12 kontor, ett møterom og ett utstillingsrom. Av disse leies seks kontor ut på framleie, to til Sametinget, to til Universitetet i Tromsø, (Senter for samisk helseforskning og Kvinner og kreft-studien), ett til duodjiveileder ved Duodjeinstituhitta og ett til Márkomeannu.

Várdoáiki driver Márkománák samisk barnehage i Planterhaug/Laintedievvá i Skånland. Márkománák er lokalisert i bygg leid av Sáráhka sellju.

Várdoáiki leier lokaler av det samiske husflidslaget i en tidligere skolebygning i Trøssemark/Vuopmegeahči hvor av Nuoraid Siida/ungdomstiltaket er lokalisert. Samiske lag og foreninger bruker Várdoáikis lokaler til forskjellige møter og tiltak.

Språksenteret

Språksenteret er en viktig del av Várdoáiki samisk senter. Daglig leder har ansvar for planlegging og drift og engasjerer medarbeidere etter behov og tilgang på prosjektmidler. I tillegg har språksenteret årlig de siste år hatt språksatsingsprosjekt i samisk barnehage med prosjektmedarbeider i 60 % stilling. Det har vært gjennomført flere språkprosjekter i barnehagen, og språkkurs som har vært gjennomført, har også vært tilpasset barnehagepersonellens opplæringsbehov.

Språksenteret har gjennomført flere språktiltak. Det er laget egen prosjekt rapport for språktiltak gjennomført av Språksenteret, finansiert av aktivitetstilskudd fra Nordland fylkeskommune og prosjektmidler fra Sametinget til språktiltak utenfor forvaltningsområdet for samisk språk

Som et spesielt kompetansehevingstiltak både for Várdoáiki ansatte og andre, ble det gjennomført et grammatikkurs, som endte opp med eksamen i samisk på videregående nivå.

Várdoáiki har gjort forberedelser for grunnlegging av et eget samisk stedsnavsutvalg. Várdoáiki arrangerte i samarbeid med Skániid girjie et stedsnavnseminar i juni 2009. På seminaret kom det frem tydelige ønsker om at Várdoáiki som institusjon skal engasjere seg sterkere i arbeidet med stedsnavn og fortsette det arbeidet som er startet. Deltakere på seminaret var opptatt av at Várdoáiki som institusjon initierer flere stedsnavnsaker ovenfor kommuner i regionen.

Språksenteret bidrar med oversetting av tekster etter behov og kapasitet.

Várdoáiki tar i mot besøkende som har behov for å lære mer om samiske forhold.

Kultursenteret

Ungdomstiltaket Nuoraid siida. Har 2 ungdommer ansatt i deltidsstilling og åpningstider 2 ganger i uka hver 2 timer. Har også fått gjennomført duodjiprojekt i 2009.

Helsetreff er gått inn som en del av kultursenteret og gjennomføres om lag en gang i måneden. Helsetreffene samler eldre til samisk lesekurs, sosialt samvær, foredrag med forskjellig tema, trim ved fysioterapeut samt salg av middag. Helsetreffene arrangeres i samarbeid med fagpersonell i Evenes og Skånland kommuner. Helsetreff har også vært arrangert i Bjerkvik/Narvik under samiske kulturdager/Beaivealgu. Helsetreff er kommet inn på Sametingets budsjett fra 2009. Várdobáiki har vært engasjert i etablering av helsetreff også i Tysfjord i regi av Árran lulesamisk senter.

Mimretreff er et tilbud til eldre samer i institusjon. Dette er et månedlig tilbud til 5 institusjoner i Skånland, Evenes og Narvik kommune (Bjerkvik). Det ble igangsatt i september 2009 og har som mål å ta fatt i aktiviteter som er velkjent fra tidligere for eldre samer, og presentere dem for de eldre. Det har vært viktig at aktivitetene som har vært valgt har kunnet oppleves gjennom flest mulig sanser – både syn, hørsel, smak, og følelse/taktil sans. Deltakelsen har variert mellom 9-26 deltakere, der variasjonen mellom institusjonene er stor, mens det har vært stabil deltakelse ved den enkelte institusjonen. Tilbudet har blitt godt tatt i mot av både institusjonene og deltakerne.

Márkomeannu samisk festival leier kontor hos Várdobáiki og vi har hatt ansvar for personal og regnskapsfunksjoner for utviklingsprosjekt for Markomeannu finansiert av Nordland og Troms fylkeskommune. Styret for Markomeannu har det faglige ansvar og ansvar for gjennomføring. Prosjektet startet opp i juni 2008.

Museum

1 september 2009 ble Várdobáiki museum permanent etablert med bakgrunn i Sametingets konsolidering av de samiske museene. Várdobáiki museum har pr. dags dato av museumleder Thomas Ole Andersen. Redegjørelse av museet virksomhet gjelder fra 1. September til 31. Desember 2009. Museet virksomhet tar utgangspunkt i ”Plan for etablering av museumsvirksomhet ved Várdobáiki samisk senter” av mars 2009. Plandokumentet initierer til virksomhet i forhold til blant annet historieformidling, gjenstandbevaring, bygningsvern, samt generell drift av kontor og museumsanlegg. Várdobáiki museum har et konsolidert samarbeid med følgende museum og museumsinitiativ:

- Gállogieddi samiske friluftsmuseum: Fra 1. September til 31 desember ble formalitetene rundt overtakelsen av driftsansvaret fra Evenes kommune til Várdobáiki museum slutført. Fra og med 01.01.2010 har Várdobáiki museum driftsansvaret for Gállogiedde friluftsmuseum
- Vilgesvárre samiske boplass. Várdobáiki museum har et formelt samarbeid med i forhold til det museale innholdet ved boplassen
- Kvandahl museumsinitiativ/Pippira Siida: Várdobáiki museum har et formelt samarbeid med initiativtaker Ingolf Kvandahl i forhold til historieformidling og framtidige museumsprosjekter.

Med bakgrunn i Sametingets institusjonsmelding skulle Gamtofta samiske boplass konsolideres under Várdoáiki museum. Sametingsrådet har i imidlertid ikke sett det som nødvendig med en konsolidering av Gamtofta under Várdoáiki museum. Gamtofta faller pr. dags dato ikke inn under museumsdefinisjonen jfr. "Sametingets melding om samiske museer".

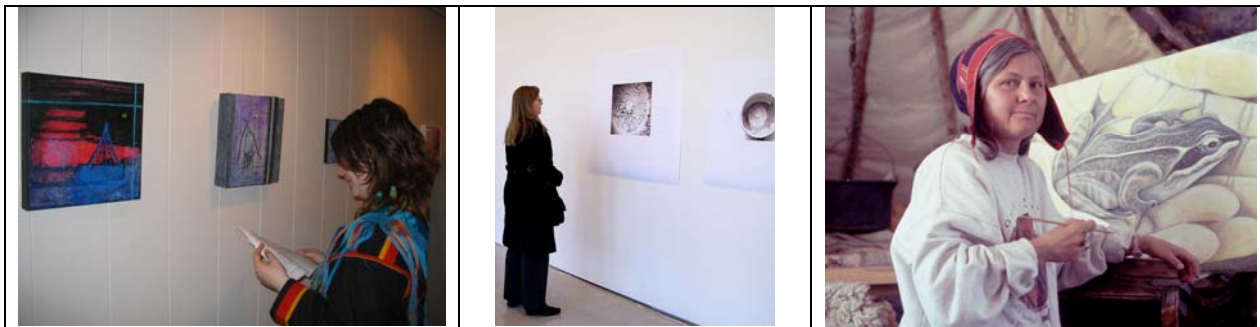
Fra september til desember 2009 har Várdoáiki museum vært i en grunnleggende etableringsfase, der forskjellige prosjekter og virksomhet har blitt igangsatt. De fleste prosjektene som har blitt igangsatt i 2009 vil fortsette utover i 2010. Nedenfor følger en punktvis redegjørelse av virksomheten til Várdoáiki museum fra 1. September 31. desember 2009:

- Etablering av kontor ved Várdoáiki Samisk Senter. Grunninvestering av relevant materiell til stillingen
- Skapt en inngående oversikt over den allerede etablerte museumsdriften og museumsinitiativene
- Overdragelse av driftsansvaret for Gállogiedde fra Evenes kommune til Várdoáiki museum.
- Etablering av samarbeid med Vilgesvarre samisk boplass og Kvandahl-museumsinitiativ/Pippira Siida, samt dialog med Gamtofta samiske boplass.
- Kompetanseutvikling i forhold til gjenstandsikring og bygningsvern (ABM-u kurs)
- Planlegging av kultursti i Ballangen om "Samer og skjerpevirksomhet".
- 1 planleggingsfase om utstilling ved Vilgesvárre samisk boplass
- Fotografering og grunnlagsarbeid for presentasjonsfolder for Gállogiedde friluftsmuseum
- Planlegging av førsteutgivelse av populærvitenskapelig tidsskrift
- Igangsetting av restaureringen av torvsjá i Brenna. Befaring i samarbeid med Sametinget.
- Undervisning i samisk historie. 2 timers opplegg som tar for seg både nasjonal og regional historie. Folkeuniversitetet, Soltun folkehøyskole og Stangnes vgs.
- Planlegging av vandretstilling om samisk historie til høsten 2010. Samarbeidsprosjekt med Museum Nord. En del av "Den kulturelle skolesekken".
- Primus: Etablering av Primus-katalog til gjenstandene på Gállogiedde samiske friluftsmuseum. Opplæring i Primus-katalogisering på Ofoten Museum v/ Lars Slettjord. Gjenstandsregistreringen på Gállogieddi ble igangsatt.
- Kulturminneregistrering: Det ble arrangert kulturminneregistreringskurs i samarbeid med Sametinget i 8-9 juni. I etterkant av kurset har det blitt registrert 16 kulturminner på Tjeldøya, 20 på Hinnøysia av Tjeldsund, 5 på veggfjellet, 1 i Sanemark, 3 i Kvitfors, 3 i Kaltdalen i Harstad kommune, samt en rekke kulturminner på gården Brenna i Veggen.
- Digitalisering av kulturstien på Gállogiedde til kulturminneloypa.no
- Konferanser og møter med relevante institusjoner.

Kunst og kulturformidlingsenhet

Galleri Várdobáiki: har i 2009 hatt utstillinger med Marit Anne Iversdatter Sara, Unn Kristin Laberg og Anita Ponga. Utstillingen byttes ut hvert halvår – i mai og i oktober.

Várdobáiki ble forespurt av Samisk kunstnersenter, Karasjok om å ta imot jubileumsutstillingen, Being A Part. Den ble satt opp i november og varte to måneder.

Barnehage

Márkománák samisk barnehage har som formål å skape trygghet og tilhørighet til samisk språk og kultur.

Barnehagen utvidet høsten 2009 fra 18 til 25 plasser i alderen 10 mnd – 6 år. Barnehagen finansieres over eget budsjett med statstilskudd til private barnehager, særtilskudd fra Sametinget, kommunalt tilskudd og foreldrebetaling.

Representasjoner/deltakelse på seminar og kurs

Forelesning, SANKS, om helsetreff, januar, prosjektleder helse

6. februar arrangement i Bjerkvik, Helsetreff

Forelesning, Árran, februar, prosjektleder helse

Kommunestyremøte i Skånland, mai, tema åpen omsorg i kommunen, daglig leder og prosjektleder helse

Møte vedrørende tilpasset forvaltningsmodeller for samisk språk, august, med statssekretær Raimo Valle, Evenes kommune v/ordfører, Skånland kommune v/ordfører, Várdobáiki samisk senter v/styreleder og daglig leder.

Befaringer sammen med Sametinget og arbeidsmøter med restaureringsarbeiderne i forbindelse med restaurering av torvjå i Brenna

Møter med kultursjefen i Evenes kommune i forbindelse med overtakelse av driftsansvaret for Gállogieddi samiske friluftsmuseum.

Arbeidsmøter med Museum Nord i forbindelse med samisk vandretstilling, som er en del av ”Den kulturelle skolesekken.”

Undervisning om generell samisk historie og regional samisk historie på Soltun folkehøyskole og Folkeuniversitetet.

Møter med ledere i helseinstitusjoner i Evenes, Skånland og Narvik kommune, august, ved prosjektleder, helse.
Seminar Samisk museumslag, Drag september.
Samisk barnehagekonferanse i Bodø, styrer og en ansatt.
ABM-kurs om brann og tyverisikring i Oslo, oktober
Opplæring i Primus hos Ofoten Museum, oktober
Seminar/møte arrangert av den norske ambassaden i Hellas, på Kypros 12-13 oktober
Seminar Kulturminneåret 2009 Tromsø, Thomas Ole Andersen og Randulf Olsen, Tromsø, november
Møte med Helsedirektoratet v/Vegard Nore, desember, prosjektleder helse og daglig leder.
Møte med Sametingsrådet, Plan og finans, og NSR- og AP-gruppen på Sametinget i desember, styreleder og daglig leder.
Styreleder er med i ETS kommunenes utvalg som utreder opprettelse av ny videregående skole.
Vardobaiki har tatt opp spørsmålet om nedleggelse av skolen med Sametingsrådet

Økonomi

Várdobáiki mottar en stor andel prosjektmidler i forhold til fast driftstilskudd og mye aktivitet er fortsatt prosjektbasert. Det er et mål å få bygd ut administrasjon. Omsetningen totalt er på ca 6,32 mill, av dette gjelder 1,8 mill Márkománák samisk barnehage.

Várdobáiki får fast driftstilskudd fra Sametinget og Troms fylkeskommune til

- Språksenter
- Kultursenter
- Museum

Avslutning

Várdobáiki står foran flere utfordringer i perioden som kommer. Styret vil spesielt nevne realisering av Várdobáiki kulturhus. I henhold til sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling skal det i 2011 startes prosjektering av kulturhuset og med planlagt byggestart i 2013. Institusjonsmeldingen forutsetter organisasjonsendring. Várdobáiki har initiert arbeidet med dette i 2009, og vil i kommende periode fortsette arbeidet med organisasjonsendring i henhold til sametingsrådets institusjonsmelding. Várdobáiki vil også jobbe for etablering av avdeling for samisk helse.

Det er fortsatt en stor utfordring å arbeide med samiske språktiltak for å øke antall samiske språkbrukere.

Várdobáiki skal fortsatt arbeide med sterkt fokus på egeninitierte aktiviteter og brukerretta tiltak, det vil si fortsatt stor prosjektrelatert virksomhet

Det er også en stor utfordring å styrke administrasjonen på Várdobáiki.